

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

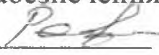
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ПРАВА

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему: Аналіз реформ податкової системи в Україні

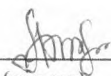
Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ПМФ-23-1 групи,
спеціальності 081 «Право»

освітня програма «Правове забезпечення фінансової безпеки держави»

(підпис)

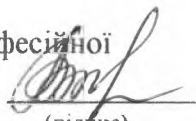
Ревін Максим Олександрович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(підпис)

Аністратенко Ю.І., д.ю.н., доцент, професор кафедри
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

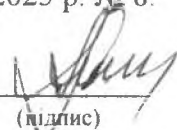
Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Білоус Віктор Тарасович, д.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансового та податкового права
протокол від «09» січня 2025 р. № 8.

Завідувач кафедри

(підпис)

Глух Марина Василівна, к.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2025

РЕЕСТРАЦІЯ № 4 24.01.2025 [підпис]
(дата) (підпис відповідальної особи)

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРЕВІРКИ до захисту 04.01.2025 [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

РЕЗУЛЬТАТ ЗАХИСТУ добре 11.02.2025 [підпис]
(оцінка) (дата) (підпис)

ГОЛОВА КОМІСІЇ: [підпис] М.В. Кармаліта
(підпис) (ініціали, прізвище)

ЧЛЕНИ КОМІСІЇ: [підпис] М.В. Глух
(підпис) (ініціали, прізвище)

[підпис] В.Т. Білоус
(підпис) (ініціали, прізвище)

[підпис] А.В. Гарбінська-Руден
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		1. М.В.К. [signature] 2. [signature] 3. [signature] 4. [signature] 5. [signature]
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	20		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	40		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
40	C	good	11.02.25	1. М.В.К. [signature] 2. [signature] 3. [signature] 4. [signature] 5. [signature]

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1 ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПОДАТКОВУ СИСТЕМУ ТА ЯК ВОНА ПРАЦЮЄ В УКРАЇНІ.....	
1.1 Визначення податкової системи, її принципи елементи та основні відомості.....	
1.2 Види податків та зборів в Україні та їх розподіл на загальнодержавні та місцеві.....	
1.3 Система та структура податкових органів.....	
РОЗДІЛ 2 СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ТА АНАЛІЗ ПРИЙНЯТИХ РЕФОРМ.....	
2.1 Проблеми податкової системи та теоретичні ідеї вирішення.....	
2.2 Стратегія реформування податкової системи.....	
2.3 Доречність податкових реформ під час військового стану та їх вплив на податкову систему.....	
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	
3.1 Прогноз змін у податковій політиці в контексті євроінтеграції.....	
3.2 Впровадження цифрових технологій у податковій сфері.....	
ВИСНОВОК.....	
СПИМОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Розпочати дану роботу хочу з ведення визначень та невеликого історичного екскурсу про податкову систему в Україні. Податкова система — це сукупність економічних, правових, адміністративних і організаційних механізмів, які регулюють процеси стягнення, управління та використання податків і зборів, встановлених державою для фінансування її функцій і задоволення суспільних потреб. Вона визначає основні принципи оподаткування, види податків, їх ставки, порядок нарахування та сплати, а також права і обов'язки платників податків і податкових органів.

Податкова система включає такі ключові елементи:

-Податки і збори – обов'язкові платежі, що стягуються з юридичних і фізичних осіб у визначених законодавством розмірах. Вони можуть бути прямими (прибутковий податок, податок на майно) і непрямими (податок на додану вартість, акцизи).

-Податкові суб'єкти – платники податків (юридичні та фізичні особи), які зобов'язані сплачувати податки згідно із законодавством.

-Об'єкти оподаткування – джерела доходів або майно, які підлягають оподаткуванню (наприклад, прибуток, майно, земельні ділянки).

-Податкові ставки – визначені у відсотковому або фіксованому розмірі величини податків, що застосовуються до бази оподаткування.

-Податкові пільги – заходи, які надають повне або часткове звільнення від сплати податків для окремих категорій платників або видів діяльності.

-Податковий контроль – система заходів, спрямованих на забезпечення дотримання платниками податків законодавства у сфері оподаткування.

Загалом, податкова система є важливим інструментом державного управління, який впливає на економічну стабільність, інвестиційний клімат і рівень добробуту населення. Ефективна податкова система має бути прозорою, справедливою та сприяти стимулюванню економічного зростання. Більше про

функції та елементи буде в наступних розділах. Невеликий виписка про становлення податкової системи в Україні

Відбулася податкова революція: Податковий кодекс, прийнятий Верховною Радою України 4 грудня 2010 року та опублікований в газеті «Голос України», став законом. Це основа для змін у житті держави. Тривалий час через лазівки в Податковому кодексі з державної скарбниці вимивалися мільярди гривень, а держава не мала фінансових ресурсів для модернізації. Новий Податковий кодекс має створити умови для підвищення пенсій, стипендій, зарплат бюджетників та соціальних виплат. Відновлення фіскального порядку дозволить модернізувати системи охорони здоров'я та освіти, реалізувати інфраструктурні проекти. Нове податкове законодавство має стати суспільним договором між державою та підприємствами. Він має бути прозорим і зрозумілим для працівників, роботодавців, інвесторів та податкових інспекторів. Пропонований навчальний посібник «Історія податків та оподаткування в Україні» підготовлений колективом авторів - фахівців-практиків Національної податкової служби України, Департаменту розвитку та модернізації національної податкової служби. У підручнику висвітлено податкові системи Стародавнього Єгипту, Стародавньої Греції, Стародавнього Риму, Франції у X-XVIII ст., найдавнішу податкову систему Київської Русі (IX - кінець XIII ст.), литовсько-польський період (початок XIV - початок XVI ст.), податкову систему Козацької держави у 1648-1654 рр., податкову систему Московської держави та податкова система Московської держави (1648-1654 рр.), податкова система Московської Русі (середина XVI - початок XX ст.), податкова система за радянської влади (1917-1991 рр.), становлення та розвиток податкової системи України, включаючи теоретичний аналіз 1991-2010 рр., Закон України «Про Національну податкову службу України про», модернізація Національної податкової служби України, а також сучасні світові податкові системи.⁴ Чотири принципи оподаткування не є суто теоретичними, а сформульовані дуже конкретно, і їх дотримання при формуванні податкових систем та податкової політики є актуальним, особливо

в нинішніх умовах. У статті висвітлюються проблеми податкових систем різних країн та їх відображення в умовах конкретної країни. Висвітлено основні етапи становлення податкової системи та принципи модернізації Національної податкової служби України. Розділи підручника спрямовані на розкриття питань, пов'язаних із системами оподаткування у світі. При підготовці підручника було зроблено спробу об'єктивно висвітлити історію податкових систем від найдавніших часів до сьогодення, розвиток податкових систем, економічну ефективність виробництва та систему взаємозв'язків і взаємозалежності між цими категоріями.

Розділ 1 Основні відомості про податкову систему та як вона працює в Україні

1.1 Визначення податкової системи, її принципи елементи та основні відомості.

Принципи податкової системи є основоположними засадами, які визначають її функціонування, ефективність і справедливість. В Україні ці принципи визначені в законодавстві, зокрема в Податковому кодексі, та базуються на загальноприйнятих міжнародних стандартах. Податкова система України регулюється комплексом нормативно-правових актів, які визначають основи функціонування, порядок стягнення податків і зборів, права та обов'язки платників податків і податкових органів[1]. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють роботу податкової системи в Україні є:

-Конституція України. Основний закон держави, який встановлює загальні засади економічної політики, у тому числі податкової. А саме Стаття 67 визначає обов'язок громадян сплачувати податки та збори відповідно до законів. Стаття 92 зазначає, що виключно законами встановлюються податки, збори та інші обов'язкові платежі[2]. Податковий кодекс України (ПКУ) Основний нормативно-правовий акт, що регулює податкові відносини в Україні. Встановлює види податків і зборів, їх ставки, порядок обчислення та сплати. Містить визначення податкових пільг, обов'язків і прав платників податків та податкових органів. Бюджетний кодекс України регулює взаємозв'язок між податковою системою і бюджетною системою. Визначає джерела наповнення державного та місцевих бюджетів за рахунок податкових надходжень. Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України Регламентують правовідносини, що впливають на процеси оподаткування, зокрема в частині господарської діяльності, обліку доходів і майна. Митний кодекс України Встановлює порядок стягнення митних платежів (ввізного і вивізного мита, акцизного податку та ПДВ при імпорті товарів).

Закон України "Про систему оподаткування" (втратив чинність, але враховується історично) Раніше регулював основи системи оподаткування, на його основі розроблено Податковий кодекс.

Закони України, що регулюють окремі податки:

- Закон України "Про акцизний податок".
- Закон України "Про єдиний соціальний внесок".
- Закон України "Про місцеві податки і збори".

Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) Регулюють питання адміністрування податків, встановлюють технічні аспекти сплати податків, впроваджують податкові пільги в межах, визначених законом.

Накази Міністерства фінансів України Регламентують технічні та методологічні питання, зокрема ведення податкової звітності, реєстрації платників податків, обліку податкових накладних. Рішення органів місцевого самоврядування. Встановлюють ставки і пільги щодо місцевих податків і зборів у межах повноважень, визначених Податковим кодексом України[3].

Міжнародні договори України Угоди про уникнення подвійного оподаткування, які мають пріоритет над національним законодавством у разі їхньої ратифікації.

Судова практика Рішення Конституційного Суду України та Верховного Суду, які тлумачать окремі норми податкового законодавства та є обов'язковими для виконання. Принцип для податкової системи це основоположне правило або орієнтир, який визначає ключові засади функціонування, організації та розвитку системи оподаткування. Принципи слугують базою для формування податкової політики держави, встановлення податкових норм і правил, а також забезпечують ефективність, справедливість і стабільність податкових відносин між державою та платниками податків. Основні характеристики принципів податкової системи: Фундаментальність: Вони є основою для створення податкових законів і регулюють всі аспекти податкових відносин.

Універсальність: Принципи застосовуються до всіх видів податків і зборів, незалежно від їх характеру (прямі чи непрямі). Нормативність, бо вони закріплені в законодавстві, зокрема в Конституції та Податковому кодексі[1].

Регулятивна роль: Принципи забезпечують баланс між інтересами держави та платників податків, сприяють досягненню соціальної справедливості та економічної стабільності.

Орієнтир для вдосконалення: Вони допомагають розробляти нові законодавчі акти та адаптувати податкову систему до змін економічних умов.

Значення принципів для податкової системи. Вони забезпечують ефективність податкової системи, сприяючи наповненню бюджету без надмірного навантаження на економіку. Гарантують справедливість, враховуючи платоспроможність і рівність всіх платників податків.

Забезпечують стабільність, що створює передбачувані умови для бізнесу та громадян. Підвищують довіру суспільства до податкових органів та держави.

Основними принципами податкової системи є:

Принцип законності - податкова система має функціонувати на основі законів. Встановлення, зміна або скасування податків і зборів можливі лише через відповідні законодавчі акти.

Принцип обов'язковості - усі платники податків зобов'язані своєчасно і в повному обсязі сплачувати встановлені податки та збори. Ухилення від сплати є порушенням закону і карається.

Принцип рівності та справедливості - податкова система повинна забезпечувати рівні умови для всіх платників податків, незалежно від їхнього статусу, діяльності чи доходів. Податки мають бути справедливими та враховувати платоспроможність.

Принцип економічної обґрунтованості - податки повинні враховувати економічні реалії та бути доцільними. Неприпустиме встановлення податків, які завдають шкоди економічній діяльності або є занадто обтяжливими для платників.

Принцип стабільності - податкова система має бути передбачуваною. Основні елементи податків (ставки, бази, порядок адміністрування) повинні бути стабільними протягом тривалого часу, щоб уникнути негативного впливу на планування діяльності платників.

Принцип соціальної спрямованості - податкова система повинна сприяти зменшенню соціальної нерівності, забезпечуючи перерозподіл доходів через прогресивні ставки оподаткування і податкові пільги для соціально вразливих груп населення.

Принцип фіскальної достатності - податкова система має забезпечувати стабільне наповнення бюджету для фінансування державних функцій, зокрема соціальних програм, оборони, освіти та охорони здоров'я.

Принцип нейтральності - податки не повинні створювати суттєвих перешкод для економічної діяльності, конкуренції та розвитку підприємництва. Вплив податків на ринкові механізми має бути мінімальним.

Принцип прозорості та відкритості - інформація про податкові правила, ставки, пільги та інші аспекти має бути доступною та зрозумілою для платників. Це сприяє довірі до податкової системи та зменшує можливості для корупції.

Принцип зручності сплати - процес обчислення, сплати та подання звітності має бути простим, зрозумілим і зручним для платників податків, щоб уникати надмірних адміністративних витрат і бюрократії.

Ці принципи спрямовані на створення ефективної, справедливої та стабільної податкової системи, яка відповідає потребам економіки та суспільства.

Податкова система являє собою сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку.

Податкова система включає такі ключові елементи

Податки і збори – обов'язкові платежі, що стягуються з юридичних і фізичних осіб у визначених законодавством розмірах. Вони можуть бути прямими (прибутковий податок, податок на майно) і непрямими (податок на додану

вартість, акцизи). Податкові суб'єкти – платники податків (юридичні та фізичні особи), які зобов'язані сплачувати податки згідно із законодавством.

Об'єкти оподаткування – джерела доходів або майно, які підлягають оподаткуванню (наприклад, прибуток, майно, земельні ділянки).

Податкові ставки – визначені у відсотковому або фіксованому розмірі величини податків, що застосовуються до бази оподаткування.

Податкові пільги – заходи, які надають повне або часткове звільнення від сплати податків для окремих категорій платників або видів діяльності.

Податковий контроль – система заходів, спрямованих на забезпечення дотримання платниками податків законодавства у сфері оподаткування.

Податкова система виконує кілька основних функцій:

Фіскальна функція забезпечує наповнення державного бюджету для фінансування державних і суспільних потреб.

Регулююча функція сприяє впливу на економічний розвиток через механізми податкових ставок, пільг або стимулів[6].

Соціальна функція спрямована на зменшення нерівності доходів і забезпечення соціального захисту населення.

Контрольна функція забезпечує моніторинг фінансових потоків і запобігання ухиленню від сплати податків.

Загалом, податкова система є важливим інструментом державного управління, який впливає на економічну стабільність, інвестиційний клімат і рівень добробуту населення. Ефективна податкова система має бути прозорою, справедливою та сприяти стимулюванню економічного зростання.

Загальний принцип Податкова система функціонує виключно на основі законодавства, а будь-які зміни у системі оподаткування вимагають ухвалення відповідних законів або підзаконних актів.

1.2 Види податків та зборів в Україні та їх розподіл на загальнодержавні та місцеві.

Час поговорити про податки, вони є невід'ємною частиною податкової системи. Україні є наступні види податків:

- податок на прибуток підприємств;
- податок з доходів фізичних осіб та військовий збір;
- єдиний соціальний внесок;
- податок на додану вартість;
- акцизний збір;
- екологічний податок;
- орендні платежі.

Для кращого розуміння та ознайомлення з темою роботи про кожен з цих видів буде написано нижче. Отже, Податок на прибуток підприємств – це прямий податок, який сплачують юридичні особи з прибутку, отриманого в результаті господарської діяльності. Він є одним із головних джерел надходжень до державного бюджету і регулюється Податковим кодексом України. Основні характеристики податку на прибуток підприємств. Об'єктом оподаткування є прибуток, який розраховується як різниця між:

доходами, отриманими підприємством за певний звітний період;
витратами, що безпосередньо пов'язані з отриманням цих доходів.

Платниками податку є: Юридичні особи-резиденти України, які здійснюють господарську діяльність[5]. Постійні представництва іноземних компаній, які отримують доходи в Україні.

Неприбуткові організації, якщо вони отримують доходи, що не відповідають їх статутній діяльності. База оподаткування – це фінансовий результат до оподаткування, визначений відповідно до бухгалтерського обліку, скоригований на податкові різниці (якщо це передбачено Податковим кодексом).

Ставки податку – це встановлені законодавством розміри податкових платежів, які визначають обсяг податку, що має бути сплачений платником із певного об'єкта оподаткування. Вони є одним із ключових елементів податкової системи і можуть бути фіксованими або вираженими у відсотках від бази оподаткування.

Фіксовані ставки- Встановлюються в абсолютному розмірі на одиницю оподаткування. Наприклад, ставка податку на землю може бути визначена як конкретна сума за 1 квадратний метр.

Процентні (адвалорні) ставки Встановлюються у відсотках від бази оподаткування. Наприклад, податок на прибуток підприємств в Україні становить 18% від оподатковуваного прибутку.

Пропорційні ставки Однакові для всіх платників, незалежно від розміру об'єкта оподаткування. Наприклад, ставка податку на доходи фізичних осіб в Україні – 18%. Прогресивні ставки Зростають залежно від збільшення бази оподаткування. Використовуються для оподаткування великих доходів, наприклад, у деяких країнах з податком на багатство. Регресивні ставки Зменшуються зі зростанням бази оподаткування. Застосовуються рідко, зазвичай для стимулювання великих обсягів діяльності. Диференційовані ставки Залежні від категорії платника, виду діяльності або інших факторів. Наприклад, ПДВ на певні категорії товарів в Україні може бути 7%, а на інші – 20%. Основна ставка: 18%.

Знижені ставки можуть застосовуватись до окремих категорій платників, наприклад, до доходів від страхування чи азартних ігор.

Порядок розрахунку податку на прибуток

Визначення фінансового результату (прибутку або збитку) згідно з правилами бухгалтерського обліку.

Коригування фінансового результату на податкові різниці, які передбачені Податковим кодексом. Це, зокрема амортизація основних засобів;

витрати, які перевищують встановлені ліміти, доходи або витрати, що не враховуються для цілей оподаткування. Визначення оподатковуваного прибутку. Розрахунок суми податку:

Сума податку = Оподатковуваний прибуток $\times$ 18% [9]. Звітність та сплата

Податкова декларація: подається щоквартально або раз на рік, залежно від розміру доходу платника податку.

Строки сплати податку: протягом 40 календарних днів після закінчення звітного періоду (кварталу або року).

Особливості оподаткування окремих видів діяльності

Постійні представництва нерезидентів: оподатковуються прибутки, отримані від діяльності в Україні.

Контрольовані операції (трансфертне ціноутворення): прибутки від угод із пов'язаними сторонами коригуються за правилами трансфертного ціноутворення.

Інноваційна діяльність: можуть передбачатися податкові пільги, наприклад, зменшення ставки для ІТ-компаній. Податкові пільги та неприбуткові організації (благодійні фонди, громадські організації): не сплачують податок за умови дотримання вимог щодо статутної діяльності [10]. Малі підприємства: можуть обирати спрощену систему оподаткування (єдиний податок замість податку на прибуток).

Інвестиційна діяльність: витрати на придбання основних засобів або інновації можуть частково зменшувати базу оподаткування.

Роль податку на прибуток у фінансовій системі

Фіскальна функція: забезпечує суттєву частину доходів бюджету.

Регулююча функція: впливає на інвестиційну активність підприємств через механізми пільг або коригувань. Соціальна функція: сприяє перерозподілу доходів через державні програми. Податок на прибуток підприємств є важливим інструментом економічної політики держави, оскільки він впливає на стимулювання підприємницької діяльності, обсяг інвестицій і наповнення бюджету. Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) — це прямий податок,

який сплачують фізичні особи з доходів, отриманих на території України або за її межами (у разі резидентства). Він є одним із основних джерел наповнення місцевих бюджетів та забезпечує фінансування місцевих соціальних програм.

Основні характеристики ПДФО:

Платники податку фізичні особи-резиденти, які отримують доходи як на території України, так і за її межами. Фізичні особи-нерезиденти, які отримують доходи в Україні. Податкові агенти (роботодавці), які зобов'язані утримувати та сплачувати податок із заробітної плати своїх працівників.

Об'єкт оподаткування:

- Заробітна плата, премії, бонуси.
- Дивіденди, проценти, інвестиційні доходи.
- Доходи від здачі майна в оренду.

Інші доходи, передбачені законодавством.

База оподаткування: Сума отриманого доходу (грошового або матеріального), з урахуванням застосування певних податкових пільг наприклад, податкова соціальна пільга[5].

Ставки ПДФО:

- 18% – основна ставка для більшості доходів.
- 5% – для окремих видів доходів (наприклад, дивіденди від резидентів).
- 9% – для деяких пасивних доходів нерезидентів.

Особливістю є те, що податкова соціальна пільга зменшує суму доходу, що підлягає оподаткуванню для певних категорій громадян. Сплата податку за місцем реєстрації платника.

Військовий збір — це спеціальний загальнодержавний збір, запроваджений в Україні у 2014 році для фінансування потреб оборони та забезпечення військової безпеки держави. Основні характеристики військового збору:

Платники збору це фізичні особи-резиденти, які отримують доходи в Україні.

Нерезиденти, які отримують доходи з джерел в Україні.

Податкові агенти, які утримують збір із доходів працівників.

Об'єкт оподаткування це ті ж самі доходи, що й для ПДФО (заробітна плата, премії, доходи від оренди, інші доходи).

Ставка збору: Фіксована ставка: 1,5% від суми оподатковуваного доходу.

Особливості: Збір сплачується разом із ПДФО. Не передбачено податкових пільг або вирахувань. Різниця між ПДФО та військовим збором дивитися на «Таблиця 1»

Таблиця 1

Різниця між ПДФО та військовим збором

Характеристика	ПДФО	Військовий збір
Мета збору	Соціальні потреби, наповнення місцевих бюджетів	Фінансування оборони держави
Ставка	Основна – 18%	Фіксована – 1,5%
Об'єкт оподаткування	Доходи фізичних осіб	Ті ж самі доходи
Пільги	Передбачені для окремих категорій	Не передбачені

Значення ПДФО для держави забезпечує основний дохід місцевих бюджетів, що використовується для фінансування освіти, медицини, соціальних програм та інших потреб громад. А військовий збір є важливим джерелом фінансування Збройних Сил України, особливо в умовах воєнного стану чи загроз державній безпеці. Таким чином, ці податки є невід'ємною частиною фінансової системи держави, сприяючи як розвитку регіонів, так і захисту національних інтересів.

Податок на додану вартість (ПДВ) — це непрямий податок, що включається в ціну товарів, робіт або послуг і сплачується кінцевим споживачем. ПДВ є

одним із основних джерел наповнення державного бюджету в Україні та широко застосовується в багатьох країнах світу.

ПДВ стягується на кожному етапі виробництва і продажу товарів або послуг, але фактично сплачується кінцевим споживачем. Виробники та продавці перераховують до бюджету лише ту частину податку, яка була нарахована на додану вартість (різницю між вартістю реалізованої продукції та вартістю придбаних товарів/послуг). Юридичні особи та фізичні особи-підприємці, які: Реалізують товари, роботи чи послуги, що є об'єктом оподаткування. Динаміка ПДВ в 2018-2022 р.р « *Таблиця 1* ».

Зареєстровані як платники ПДВ (обов'язково, якщо обсяг операцій перевищує поріг реєстрації). Добровільні платники, які обрали реєстрацію незалежно від обсягу операцій. Об'єкт оподаткування ,постачання товарів та послуг на митній території України. Імпорт товарів до України. Операції з експорту товарів (підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою).

Таблиця 2

Динаміка ПДВ в 2018-2022 р.р

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
ПДВ	374 508,2	378 690,2	400 600,1	536 489,2	467 001
%	31,62%	29,36%	29,1%	32,27%	21,26%

Акцизний збір — це непрямий податок, який встановлюється на певні групи товарів, що вважаються підакцизними. Він включається в ціну товару і сплачується кінцевим споживачем. Основна мета акцизного збору — регулювання споживання таких товарів, а також наповнення бюджету.

Основні характеристики акцизного збору. До об'єктів оподаткування акцизним збором належать таке виробництво та реалізація підакцизних товарів на території країни. Імпорт підакцизних товарів. Передача підакцизних товарів для власного споживання (для виробників). Підакцизні товари включають: Алкогольні напої: пиво, вино, горілка, лікero-горілчані вироби.

Тютюнові вироби: сигарети, сигари, електронні сигарети, тютюн. Пальне: бензин, дизельне пальне, зріджений газ. Електроенергія (у певних випадках). Товари розкоші: автомобілі, ювелірні вироби тощо (залежить від законодавства). Ставки акцизного збору Ставки акцизу встановлюються законодавством і можуть бути фіксовані (в абсолютних значеннях): наприклад, гривня за літр алкоголю або тютюнової продукції. Процентні (у відсотках від вартості товару): застосовуються до окремих товарів розкоші. Виробники підакцизних товарів. Імпортери, які завозять підакцизну продукцію в країну. Суб'єкти господарювання, які продають підакцизні товари. Особливостями є непрямий характер: акциз включається в ціну товару, і фактичним платником є кінцевий споживач. Контроль та облік здійснює виробники та імпортери зобов'язані вести облік підакцизних товарів, їх виробництва, реалізації та звітувати перед податковими органами. Функції акцизного збору Фіскальна функція: забезпечує значні надходження до державного бюджету. Регулююча функція: зменшує споживання шкідливих для здоров'я та екології товарів, таких як алкоголь, тютюн чи пальне.

Стимулююча функція: впливає на структуру споживання, стимулюючи екологічно чисті або менш шкідливі альтернативи (наприклад, через зниження акцизу на електромобілі).

Якщо ставка акцизу на бензин становить 213,50 грн за 1 тонну, то для 10 тонн бензину розмір акцизного збору дорівнюватиме: $213,50 \times 10 = 2,135 \text{ грн}$.

В Україні акцизний збір є важливим джерелом доходів бюджету та засобом регулювання споживання товарів, що мають потенційно негативний вплив на здоров'я людей або навколишнє середовище.

1.3 Система та структура податкових органів

Податкова система є невід'ємною частиною економічної та фінансової політики держави. Вона спрямована на формування доходів бюджету, регулювання економічних процесів та забезпечення соціально-економічного

розвитку країни. Ефективне функціонування податкової системи можливе лише за умови чітко організованої структури податкових органів, які відповідають за контроль, адміністрування та стягнення податків.

Основні елементи системи податкових органів. Система податкових органів включає сукупність установ, що здійснюють управління, контроль та виконання податкової політики держави. До них належать: Центральний орган – Міністерство фінансів або інший державний орган, що формує податкову політику та законодавство. Контролюючі органи – податкові інспекції та служби, які безпосередньо адмініструють податки та забезпечують їх надходження до бюджету. Судові та апеляційні органи – розглядають спори між платниками податків і податковими органами, а також забезпечують справедливе вирішення конфліктів у податковій сфері. Структура податкових органів зазвичай має трирівневу будову: Центральний рівень, Регіональний рівень, Місцевий рівень.

До центрального рівню входять: Міністерство фінансів та Державна податкова служба (ДПС), які розробляють податкову політику та координують діяльність підпорядкованих установ. Центральні управління податкових органів, які здійснюють аналітичну, методичну та наглядову функції. До регіонального рівню відносять територіальні управління ДПС, які контролюють податкові надходження в окремих регіонах країни.

Відділення податкового контролю, які проводять перевірки платників податків.

Місцевий рівень являє собою районні та міські податкові інспекції, що безпосередньо працюють з платниками податків. Операційні відділи, які здійснюють реєстрацію, облік та контроль сплати податків.

Основними функціями податкових органів є: Контрольна функція – перевірка правильності нарахування та сплати податків, проведення аудитів та ревізій.

Адміністративна функція – облік платників податків, ведення реєстрів, обробка звітності. Примусове стягнення податків – заходи щодо забезпечення надходжень до бюджету, включаючи штрафи та пені.

Роз'яснювальна робота – надання консультацій платникам податків щодо податкового законодавства та змін у нормативних актах.

Система податкових органів є важливим елементом фінансової системи держави. Її ефективність залежить від чіткої організації, правильної взаємодії між рівнями управління та прозорості у відносинах із платниками податків.

Реформування та вдосконалення податкової системи сприяє підвищенню рівня надходжень до бюджету, покращенню бізнес-клімату та економічному розвитку країни. Окрім того, важливим завданням є підвищення рівня цифровізації процесів адміністрування податків. Використання сучасних технологій дозволяє зменшити рівень бюрократії, покращити прозорість податкових процедур і підвищити ефективність контролю за сплатою податків. Важливим аспектом є також міжнародне співробітництво у сфері податкової політики, що дозволяє запобігати ухиленню від сплати податків та забезпечує гармонізацію податкових норм відповідно до міжнародних стандартів.

Таким чином, податкова система має бути гнучкою, сучасною та відповідати потребам як держави, так і платників податків. Лише за умов постійного вдосконалення та адаптації до нових економічних реалій можна досягти ефективного функціонування податкових органів і стабільного розвитку фінансової системи країни.

РОЗДІЛ 2 СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ТА АНАЛІЗ ПРИЙНЯТИХ РЕФОРМ

2.1 Проблеми податкової системи та теоретичні ідеї вирішення

Податкова система є ключовим елементом економічної політики будь-якої держави. Вона визначає механізми наповнення бюджету, впливає на ділову активність, розподіл доходів та соціально-економічний розвиток. Однак у сучасних умовах більшість країн стикається з викликами, що вимагають реформування податкової системи. Економічна глобалізація, цифровізація, тіньова економіка та необхідність залучення інвестицій змушують уряди переглядати підходи до податкового регулювання. Постановка проблеми

Термін «бюрократія» у вітчизняному суспільстві здебільшого сприймається негативно. Однак у суспільствах з розвиненими інститутами бюрократія є гарантом громадського порядку та захисту від свавілля. За роки незалежності Україна пройшла кілька етапів побудови власної бюрократії. Від декларацій про дебюрократизацію та відмову від ідеї бюрократичного управління до ребюрократизації, заснованої на інтересах великого бізнесу. Реальність в Україні свідчить про розширення бюрократії та корпорацій, зниження їхньої ефективності та активну співпрацю з політичною елітою. У зв'язку з цим постає питання, чи можлива ефективна бюрократія в такому суспільстві, як українське, і якщо так, то за яких умов. Українському суспільству важливо переосмислити природу бюрократії, зрозуміти причини її неспроможності, відійти від крайнощів впровадження бюрократичної теорії в адміністративну систему та у свідомити, що ефективне функціонування бюрократії можливе лише в демократичному суспільстві[12]. Основні проблеми податкової системи це надмірне податкове навантаження, що є однією з головних проблем є високий рівень податкового навантаження на бізнес та громадян. Це може спричиняти зменшення інвестиційної активності, зниження конкурентоспроможності підприємств та збільшення рівня ухилення від сплати податків. Неефективність податкового адміністрування,

недосконалість механізмів адміністрування податків призводить до бюрократичних труднощів, високих витрат на ведення податкової звітності та корупційних ризиків. Відсутність прозорості та складність податкового законодавства ускладнює процеси декларування та сплати податків. Тіньова економіка значна частка економічної діяльності перебуває у «тіні», що призводить до недоотримання бюджетом значних фінансових ресурсів. Високі податки та складність адміністрування змушують підприємців використовувати схеми ухилення від оподаткування. Низький рівень податкової культури багато підприємців та громадян не усвідомлюють важливість сплати податків та їхній вплив на розвиток держави. Відсутність податкової освіти та низький рівень довіри до податкових органів сприяють порушенням податкового законодавства. Часті зміни у податковому законодавстві створюють невизначеність для бізнесу та інвесторів, що зменшує довіру до держави та гальмує економічний розвиток. Інвестори уникають вкладень у країни з нестабільною податковою політикою, що призводить до втрати капіталу. Нерівномірний розподіл податкового навантаження. Великі компанії можуть використовувати податкові лазівки, мінімізуючи свої зобов'язання, тоді як малий і середній бізнес часто сплачує податки в повному обсязі. Це створює несправедливість у податковій системі та зменшує конкурентоспроможність дрібних підприємців. Корупція в податкових органах. Хабарництво та зловживання службовим становищем підривають довіру до системи та сприяють ухиленню від сплати податків. Відсутність ефективного антикорупційного контролю ускладнює боротьбу з цими проблемами. Неефективне використання зібраних податків нецільове використання бюджетних коштів та недостатня прозорість витрат знижують мотивацію платників податків. Громадяни та бізнес втрачають довіру до податкової системи, якщо вони не бачать ефективного використання своїх внесків. Відсутність дієвих стимулів для бізнесу податкова система недостатньо підтримує інновації, інвестування та створення нових робочих місць. Відсутність податкових пільг для нових підприємств та інвесторів може

гальмувати розвиток економіки необхідність гармонізації податкової системи з міжнародними стандартами та конкуренція за інвесторів змушують країни змінювати податкову політику. Прагнення привабити капітал вимагає адаптації податкових правил до глобальних тенденцій[14].

Напрямки реформування податкової системи податкового навантаження та спрощення податкового законодавства. Для стимулювання економічного зростання необхідно знизити податковий тиск на бізнес, запроваджуючи гнучкі та адаптивні ставки оподаткування. Спрощення податкового законодавства дозволить зменшити адміністративні бар'єри та сприятиме підвищенню рівня податкової дисципліни. Автоматизація та цифровізація податкового адміністрування Впровадження сучасних цифрових технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та великі дані, дозволить зменшити рівень корупції, покращити контроль за фінансовими потоками та спростити взаємодію платників податків з державними органами. Боротися з тіньовою економікою через податкові стимули. Для зменшення рівня тіньової економіки необхідно створити стимули для легалізації бізнесу, зокрема через зниження податкових ставок для малого бізнесу, надання податкових канікул для стартапів та розширення можливостей безготівкових розрахунків.

Підвищення рівня податкової культури. Важливо запровадити освітні програми для підприємців і громадян, спрямовані на підвищення рівня фінансової та податкової грамотності. Інформування про переваги добровільного дотримання податкового законодавства сприятиме підвищенню рівня довіри до податкової системи. Гармонізація податкової політики з міжнародними стандартами Інтеграція податкової системи у глобальний економічний простір потребує впровадження міжнародних стандартів оподаткування, зокрема рекомендацій ОЕСР щодо боротьби з ухиленням від сплати податків та мінімізації податкових ризиків.

2.2 Стратегія реформування податкової системи

Фінансова стабільність держави є одним із ключових факторів її економічного розвитку, зростання добробуту громадян та успішної інтеграції в міжнародні економічні процеси. У світлі сучасних викликів, які стоять перед Україною, питання доходів державного бюджету набуває особливої ваги. Економічна криза, викликана повномасштабним військовим вторгненням Російської Федерації, суттєво підірвала фінансову систему країни, знизила рівень податкових надходжень та створила додаткові труднощі для ведення бізнесу. Водночас воєнний стан вимагає від держави значних фінансових ресурсів для забезпечення обороноздатності, соціального захисту населення, підтримки підприємництва та проведення структурних реформ. У таких умовах уряд України змушений шукати ефективні способи наповнення бюджету та оптимізації податкової і митної систем. Одним із ключових кроків у цьому напрямку стало затвердження 27 грудня 2023 року Національної стратегії доходів на 2024–2030 роки (НСДУ). Це стратегічний документ, який визначає основні підходи до формування державних доходів у середньостроковій та довгостроковій перспективі. Прийняття Національної стратегії доходів є важливим кроком на шляху реформування податкової системи України відповідно до стандартів Європейського Союзу. Це не лише спосіб забезпечити стабільність державних фінансів у складний період, а й інструмент для сприяння економічному зростанню, підвищення інвестиційної привабливості країни та боротьби з тіньовою економікою. Реформи, передбачені цією стратегією, покликані сприяти побудові прозорої, справедливої та ефективної системи оподаткування, яка стимулюватиме розвиток малого та середнього бізнесу, водночас забезпечуючи необхідні надходження до бюджету. Окрім того, реалізація НСДУ має ключове значення у процесі євроінтеграції України. Гармонізація українського законодавства з нормами та вимогами ЄС є необхідною умовою для подальшої економічної інтеграції та розвитку торговельних відносин з

країнами Європи. У зв'язку з цим, стратегія передбачає модернізацію митних процедур, посилення боротьби з контрабандою, підвищення рівня податкової дисципліни та розширення бази оподаткування. Таким чином, Національна стратегія доходів на 2024–2030 роки є не лише технічним документом, спрямованим на підвищення податкових та митних надходжень. Це масштабний план економічної трансформації України, що має на меті забезпечити фінансову стійкість держави, закласти підґрунтя для післявоєнного відновлення та створити умови для сталого економічного розвитку. У цьому есе ми детальніше розглянемо основні положення стратегії, її завдання, напрямки реформ та можливі виклики, з якими може зіткнутися уряд під час її реалізації.

27 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України затвердив Національну стратегію доходів на 2024–2030 роки (НСДУ), яка є дорожньою картою реформування податкової та митної системи країни. Цей документ визначає напрямки реформ Державної митної та податкової служб, а також план довгострокового наповнення державного бюджету[13]. Основною метою НСДУ є посилення фіскальної спроможності України, адаптація податкового та митного законодавства до стандартів Європейського Союзу, а також створення стимулів для післявоєнного відновлення та економічного зростання. Стратегія спрямована на забезпечення економічного зростання через зменшення нерівності та неефективності в політиці та адмініструванні доходів.

Ключові напрями реформ для подальшого розвитку податкової системи України. Податкове адміністрування: Посилення доброчесності Державної податкової служби (ДПС) через виконання антикорупційних програм та підвищення довіри громадськості до органу. Планується впровадження автоматичних систем контролю для запобігання несумлінному використанню податкової інформації та інтеграція системи управління податковими ризиками. Митна політика: Реформування митної системи з метою трансформації української митниці в східну митницю ЄС. Це передбачає

послідовну боротьбу з корупцією, чітку взаємодію з бізнесом на основі зрозумілих алгоритмів та впровадження нових цифрових рішень для митної служби. Спрощена система оподаткування: Реформування спрощеної системи оподаткування (ПСО) зі звуженням сфери її застосування шляхом виключення юридичних осіб, запровадження запобіжників для зменшення зловживань, підвищення порогу реєстрації платників ПДВ і збільшення ефективних ставок податків до рівня загального режиму.

Виклики та перспективи реалізації НСДУ потребуватиме значних зусиль для гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами та підвищення якості державних інституцій. Важливим аспектом є відновлення довіри платників податків до контролюючих органів, що є критичним для успішності нових податкових ініціатив. Стабільні податкові надходження необхідні для фінансування першочергових витрат воєнного часу, а також для задоволення нагальних потреб відновлення, реконструкції та модернізації у період повоєнного відновлення. Прийняття Національної стратегії доходів свідчить про наміри уряду України щодо пошуку шляхів збільшення доходів бюджету на стійкій основі, покращення надходження податків шляхом закриття існуючих можливостей для ухилення від оподаткування, підвищення рівня дотримання законодавства та боротьби з тіньовою економікою. Це важливий крок на шляху до економічної стабільності та процвітання країни[13].

2.3 Доречність податкових реформ під час військового стану та їх вплив на податкову систему

Військовий стан є критичним періодом для будь-якої держави, що супроводжується значними економічними, соціальними та політичними викликами. В таких умовах уряд змушений переглядати фіскальну політику для забезпечення стійкості економіки, мобілізації ресурсів для оборони та підтримки громадян. Одним із ключових елементів такої політики є податкові

реформи, спрямовані на збалансування бюджету, стимулювання економічної активності та захист вразливих верств населення. Однак доречність податкових реформ у період військового стану залишається дискусійним питанням, що потребує глибокого аналізу.

Вплив військового стану на економіку та фіскальну систему. Запровадження військового стану призводить до значного навантаження на державний бюджет. Витрати на оборону, соціальну підтримку та відновлення інфраструктури різко зростають, тоді як надходження від податків можуть скорочуватися через зниження економічної активності, руйнування підприємств та міграцію населення. У таких умовах виникає необхідність коригування податкової системи для забезпечення стабільних доходів держави без надмірного тиску на бізнес та громадян.

Цілі податкових реформ у воєнний період. Основні цілі податкових реформ під час військового стану включають:

- Збільшення доходів бюджету для фінансування оборонних потреб та соціальних програм;
- Підтримку бізнесу для збереження робочих місць і стимулювання економіки;
- Полегшення податкового навантаження для найбільш постраждалих галузей;
- Запобігання ухиленню від сплати податків та тінізації економіки.

Тимчасове зниження або скасування окремих податків для підтримки малого та середнього бізнесу уряди часто запроваджують податкові канікули або знижують ставки окремих податків. Це сприяє збереженню підприємницької активності навіть у складних умовах. Наприклад, зменшення або тимчасове скасування єдиного податку для ФОПів може дозволити їм продовжувати роботу. Як згадувалося раніше запровадження воєнного збору в умовах війни можливе введення спеціального воєнного збору, який стягується з доходів громадян або підприємств і спрямовується виключно на потреби оборони. Така практика застосовувалася в багатьох країнах під час військових конфліктів.

Для зменшення податкового навантаження на соціально вразливі верстви населення доцільно запровадити прогресивну шкалу оподаткування, де багатші платники сплачуватимуть вищі податки, а малозабезпечені – менші.

Боротьба з ухиленням від сплати податків є одною з найважливіших в умовах військового стану особливо актуальним стає посилення контролю за сплатою податків. Це може включати заходи проти офшорних схем, нелегального імпорту та ухилення від оподаткування.

Незважаючи на очевидні переваги податкових змін під час війни, існують і значні ризики: Зменшення податкових надходжень у разі надмірного послаблення податкового тиску; Зростання бюрократії при впровадженні нових механізмів оподаткування;

Нерівномірний розподіл податкового навантаження, що може викликати соціальне невдоволення; Можливість корупції та зловживань у процесі адміністрування нових податкових заходів.

Пару слів треба сказати і про досвід інших країн. Так наприклад аналіз міжнародного досвіду свідчить, що багато країн під час воєнних конфліктів впроваджували податкові реформи для підтримки економіки та фінансування військових потреб. Наприклад, під час Другої світової війни США запровадили військовий податок на доходи громадян, що дозволило значною мірою фінансувати армію. В Ізраїлі під час збройних конфліктів широко застосовувалися податкові пільги для бізнесу, щоб запобігти економічному спаду.

Податкові реформи під час військового стану є необхідним і стратегічно важливим заходом, що дозволяє державі мобілізувати фінансові ресурси, підтримувати економічну активність та соціальну стабільність. Однак їх впровадження потребує ретельного аналізу, зваженого підходу та адаптації до конкретних умов країни. Важливо знайти баланс між фіскальними потребами держави та можливостями платників податків, щоб забезпечити ефективність

податкової системи навіть у найскладніші часи. Крім того, успішна реалізація реформ потребує ефективного управління та громадського контролю, аби мінімізувати можливі зловживання та корупційні ризики. Також необхідно враховувати довгострокові наслідки реформ та їхній вплив на післявоєнне відновлення економіки. Гнучкість податкової системи дозволить швидше адаптуватися до змін та стимулювати інвестиції. Важливо залучати до процесу реформ експертну спільноту та представників бізнесу, що допоможе зробити їх ефективнішими та більш прийнятними для суспільства. Зрештою, правильно сплановані та реалізовані податкові реформи можуть стати основою для стійкого розвитку країни в повоєнний період, закладаючи фундамент для економічного зростання та підвищення рівня добробуту громадян.

Отже 15 березня 2022 року Верховна Рада України прийняла за основу та в цілому законопроект № 7137-д від 14.03.2022, який передбачає кардинальну податкову реформу на період воєнного стану. 17 березня вказаний Закон під № 2120-IX було опубліковано. Змін доволі багато, але ключовими з них, які стосуються саме оподаткування, на нашу думку, є наступні, згруповані по відповідним напрямкам[15]. Так рішення зробити Єдиний податок в 2 % без ПДВ майже для всіх мало кілька важливих позитивних наслідків. Ось основні з них . Спрощення адміністрування податків

Суттєво зменшилося податкове навантаження на бізнес, особливо малий та середній. Менше бюрократичних процедур і перевірок від податкових органів. Відсутність необхідності адмініструвати ПДВ спростило ведення бухгалтерії. Підтримка бізнесу та збереження робочих місць

Бізнес отримав більше гнучкості та можливостей для збереження персоналу. Підприємці могли переорієнтувати діяльність у складний період, не ризикуючи втратити компанію через високі податки. Звільнення від сплати єдиного податку для платників 1-ї та 2-ї груп під час воєнного стану в Україні мало низку позитивних наслідків. Ось основні з них: Фінансова підтримка малого бізнесу та самозайнятих. Підприємці отримали можливість зменшити

свої витрати в умовах зниженого попиту та економічної нестабільності. Особливо це допомогло самозайнятим особам та мікропідприємцям, які не мали значних резервів для виживання. Збереження робочих місць Завдяки податковим пільгам багато підприємців змогли продовжити працювати та не закривати свій бізнес.

Дозволило уникнути масового переходу ФОПів у "тінь" або їх ліквідації. Підтримка економічної активності у кризовий період

Незважаючи на війну, малий бізнес продовжував обслуговувати населення та підтримувати товарообіг.

Завдяки цьому в деяких сферах (роздрібна торгівля, послуги, виробництво) вдалося уникнути значного спаду. Зменшення бюрократичного навантаження на підприємців ФОПи 1-ї та 2-ї групи змогли працювати без страху за несплату податків. Відсутність необхідності здійснювати щомісячні платежі спростило ведення бізнесу. Соціальна підтримка найменш захищених категорій підприємців Найменший бізнес (дрібні торговці, майстри, ремісники, послуги для населення) отримав більше шансів на виживання.

Це було особливо важливо для людей, які втратили інші джерела доходу через війну. Стимулювання відновлення бізнес-діяльності

Деякі підприємці, які призупинили роботу на початку війни, змогли повернутися до бізнесу без додаткових фінансових втрат.

Полегшило адаптацію бізнесу до нових умов та вимог ринку. Зменшення навантаження на податкові органи. Менше облікових операцій та податкових перевірок дало змогу зосередити ресурси фіскальних служб на критично важливих напрямках. Створення сприятливого середовища для післявоєнного відновлення. Підприємці, які зберегли свої ФОПи, зможуть швидше адаптуватися до повернення звичайної податкової системи та продовжити розвиток. Загалом, звільнення від сплати єдиного податку стало важливим заходом для підтримки малого бізнесу під час війни, допомогло зберегти економічну активність і сприяло соціальній стабільності. Додатковий стимул для продовження роботи, навіть у прифронтових регіонах. Прискорення

економічного обігу коштів, менші податкові витрати дозволили підприємствам інвестувати у виробництво та закупівлю товарів.

Оборот капіталу зріс, що позитивно вплинуло на ринок праці та споживчий попит. Залучення до легального сектору економіки. Завдяки низькому податковому навантаженню частина бізнесу вийшла з "тіні". Спрощені умови сприяли реєстрації нових підприємств та самозайнятих осіб. Збільшення доступності товарів і послуг. Завдяки меншому податковому тиску бізнес мав змогу встановлювати більш доступні ціни. В результаті зберігався певний рівень економічної активності, попри війну. Зменшення навантаження на фіскальні органи.

Менше перевірок та адміністративної роботи дозволило податковій зосередитися на ключових завданнях, зокрема боротьбі з ухиленням від податків серед великих компаній. Швидке відновлення економіки після війни. Завдяки тому, що бізнеси не закривалися, а продовжували працювати, після війни буде легше перейти до стандартної податкової системи та економічного зростання. Загалом, ця податкова реформа стала важливим антикризовим кроком, який дозволив бізнесу вижити в умовах війни та підтримати економіку країни. Позитивні наслідки звільнення від сплати ЄСВ, штрафів, пені та перевірок по ЄСВ під час воєнного стану

Введення тимчасових пільг щодо Єдиного соціального внеску (ЄСВ) мало низку позитивних наслідків для підприємців, самозайнятих осіб і загальної економіки України. Ось основні переваги:

Фінансова підтримка підприємців і бізнесу

- Скасування обов'язкової сплати ЄСВ дало змогу зменшити фінансове навантаження на ФОПів та роботодавців.
- В умовах воєнної кризи бізнес отримав можливість спрямовувати кошти на операційну діяльність, зарплати працівникам або підтримку обороноздатності країни.

Збереження робочих місць

- Зменшення податкового тиску дозволило підприємцям продовжувати працювати, навіть за зниженого прибутку.
- Роботодавці змогли утримувати персонал, не зупиняючи діяльність через неможливість виплат податків.

Стимулювання економічної активності

- Бізнес продовжував працювати, підтримуючи економіку, попит на товари та послуги.
- Завдяки зниженню витрат підприємці могли швидше адаптуватися до нових умов.

Запобігання закриттю ФОПів

- Багато підприємців, особливо 2-ї та 3-ї групи, які не мали доходу під час війни, змогли уникнути закриття через фінансові труднощі.
- Це дозволило їм зберегти свій статус і швидше відновити діяльність після стабілізації ситуації.

Захист самозайнятих осіб

- ФОПи, які не мали можливості працювати через війну, не накопичували борги з ЄСВ.
- Відсутність штрафів і пені запобігла додатковим фінансовим втратам та борговим зобов'язанням.

Спрощення роботи податкових органів

- Менше перевірок та адміністративного навантаження дозволило податковим органам зосередитися на інших важливих питаннях, таких як боротьба з ухиленням від сплати податків великими компаніями.
- Мінімізація штрафних санкцій дала можливість уникнути конфліктів між бізнесом та державою.

Покращення соціальної стабільності

- Громадяни, які мали статус підприємців, залишалися в легальному полі, не втрачаючи можливості отримувати соціальні виплати в майбутньому.
- Запобігло соціальним протестам та невдоволенню серед бізнес-спільноти.

Створення умов для швидкого економічного відновлення після війни

- Бізнес, який не припинив діяльність через податковий тиск, буде легше реанімувати після завершення воєнного стану.
- Відсутність боргового навантаження дозволить підприємцям одразу повертатися до роботи.

Загалом, звільнення від сплати ЄСВ, штрафів, пені та перевірок допомогло зберегти малий бізнес, запобігти масовому закриттю підприємств і забезпечити економічну стабільність у воєнний час.

Запровадження тимчасових пільг зі сплати земельного податку та екологічного податку мало важливі позитивні наслідки для бізнесу, агросектору, промисловості та економіки в цілому. Фінансова підтримка підприємств і агросектору Зменшення податкового навантаження дозволило підприємствам та аграріям використовувати зекономлені кошти на операційну діяльність, виплати заробітних плат, закупівлю сировини та модернізацію виробництва. В умовах війни багато земель залишилися непридатними для використання (через бойові дії, замінування, руйнування інфраструктури), тому скасування плати за них було логічним кроком. Підтримка аграрного сектору України є однією з провідних аграрних країн світу, і війна суттєво ускладнила сільськогосподарське виробництво.

Звільнення від плати за землю дало змогу аграріям зменшити витрати та спрямувати ресурси на посівні кампанії, логістику та підтримку працівників.

Це сприяло збереженню продовольчої безпеки як всередині країни, так і для експорту. Збереження конкурентоспроможності підприємств, багато компаній зазнали значних фінансових втрат через війну, тому зменшення податкового навантаження допомогло їм залишитися на ринку.

В умовах економічної кризи підприємства змогли скоротити витрати без необхідності звільняти працівників або згортати діяльність. Полегшення роботи промислових підприємств. Звільнення від екологічного податку зменшило навантаження на виробничі компанії, особливо ті, що займаються металургією, хімією, енергетикою та іншими екологічно значущими галузями.

Це дозволило їм утримати виробництво, незважаючи на бойові дії, перебої в логістиці та руйнування інфраструктури. Зменшення бюрократичного навантаження. Відсутність необхідності адмініструвати платежі за землю та екоподаток спростила бухгалтерію та податкову звітність підприємств. Податкові органи могли зосередитися на більш критичних завданнях, а не на перевірках і стягненні цих платежів. Запобігання банкрутствам підприємств.

У регіонах, де йшли активні бойові дії, багато земельних ділянок та підприємств були зруйновані або стали непридатними для використання.

Звільнення від податку дозволило компаніям уникнути додаткових витрат на об'єкти, які фактично не приносили прибутку. Стимулювання економічного відновлення після війни

Завдяки фінансовому полегшенню підприємства та аграрії зможуть швидше відновити роботу після завершення бойових дій. Менший податковий тиск допоможе бізнесу інвестувати у відновлення виробництва та модернізацію. Соціально-економічна стабільність та збереження робочих місць та економічної активності сприяло підтримці соціальної стабільності в регіонах, навіть тих, що постраждали від війни.

Державний бюджет хоча і втрачав певну частину надходжень, але отримував користь від збереження платоспроможності підприємств та громадян.

Звільнення від плати за землю та екологічного податку було важливим рішенням, яке допомогло бізнесу, аграріям та промисловості вижити в умовах війни. Воно сприяло економічній стабільності, збереженню виробництва та робочих місць, а також створило передумови для швидкого відновлення країни після війни.

Відновлення перевірок та відповідних санкцій за порушення після тимчасового послаблення контролю під час воєнного стану має низку позитивних наслідків для економіки, державного бюджету та бізнес-середовища. Збільшення податкових надходжень до бюджету

Відновлення перевірок сприяє боротьбі з ухиленням від сплати податків, що збільшує доходи держави. Ці кошти можуть бути використані на оборону, соціальні програми та відновлення інфраструктури.

Боротьба з тіньовою економікою гослаблення контролю під час війни дало змогу деяким підприємствам ухилитися від податків або вести нелегальну діяльність. Відновлення перевірок допомагає повернути бізнес у правове поле та створює рівні умови для всіх підприємців. Відновлення справедливості на ринку гомпанії, які сумлінно сплачували податки, отримують конкурентну перевагу над тими, хто користувався послабленням та працював «в тіні».

Це сприяє здоровій конкуренції та економічній стабільності. Покращення фінансової дисципліни підприємств. Бізнес повертається до звичних правил роботи, що включає ведення коректного бухгалтерського обліку та сплату податків. Підприємства починають ретельніше ставитися до дотримання норм, що зменшує ризики майбутніх порушень. Захист прав працівників

Частина перевірок спрямована на виявлення незадекларованої праці та зарплат «у конвертах». Це сприяє легалізації працевлаштування та покращенню соціального захисту працівників (пенсійні виплати, страхування, соціальні гарантії). Контроль за використанням державних ресурсів. Відновлення перевірок дозволяє контролювати законність використання пільг, дотацій та державної допомоги бізнесу.

Це допомагає уникнути зловживань та корупції. Покращення інвестиційного клімату. Чіткі та прозорі правила ведення бізнесу, зменшення частки нелегального сектору роблять Україну привабливішою для інвесторів.

Законність та справедливість у податковій системі підвищують довіру до держави[19]. Зміцнення контролю за відшкодуванням ПДВ та іншими виплатами

Відновлення «відшкодувальних» перевірок запобігає незаконному поверненню коштів з бюджету, зокрема махінаціям з ПДВ.

Це допомагає уникнути втрат державних фінансів та спрямувати їх на пріоритетні потреби. Відновлення податкових перевірок та санкцій сприяє

наповненню бюджету, боротьбі з тіньовою економікою, захисту прав працівників та покращенню бізнес-середовища. Це необхідний крок для стабілізації економіки та створення умов для її відновлення після війни.

Зниження податків на пальне та товари для оборони стало важливим кроком для підтримки економіки, армії та цивільного населення в умовах війни[16]. Ось основні позитивні наслідки цього рішення:

Зниження вартості пального та стабілізація ринку Менші податки дозволили зменшити собівартість бензину, дизельного пального та газу, що сприяло стабілізації цін. Це допомогло уникнути паливної кризи та дефіциту, особливо в критичні періоди бойових дій. Зниження транспортних витрат та цін на товари дешевше пальне знизило витрати на логістику, що позитивно вплинуло на ціни продуктів, ліків та інших товарів першої необхідності.

Це особливо важливо для підтримки доступності товарів у прифронтових та деокупованих регіонах. Підтримка обороноздатності країни. Зменшення податкового навантаження на товари для оборони зробило їх закупівлю більш вигідною та оперативною. Це допомогло забезпечити Збройні сили України паливом, технікою, засобами захисту та іншими критично важливими ресурсами. Полегшення роботи волонтерських та гуманітарних організацій. Завдяки податковим пільгам на пальне волонтери змогли ефективніше доставляти допомогу в зони бойових дій.

Зниження вартості товарів оборонного призначення дозволило забезпечити армію та ТрО необхідним спорядженням за менші кошти. Підтримка аграрного сектору та промисловості. Доступне пальне допомогло аграріям провести посівну та збиральну кампанії, що важливо для продовольчої безпеки країни. Промислові підприємства, які працюють на потреби оборони, отримали дешевші енергоресурси та логістичні витрати.

Зменшення контрабанди та тіньового ринку пального. Раніше високі податки створювали стимули для контрабанди та нелегального обігу пального.

Зниження податкового навантаження зменшило вигідність таких схем і дозволило ринку працювати прозоріше.

Прискорення економічного відновлення менші витрати на паливо та логістику дозволили підприємствам зберегти конкурентоспроможність та швидше відновлювати діяльність після бойових дій.

Це сприяло збереженню робочих місць та економічної активності.

Зменшення податків на паливо та оборонні товари було критично важливим рішенням для підтримки армії, економіки, транспорту, агросектору та волонтерської діяльності. Воно допомогло уникнути дефіциту пального, зменшити витрати бізнесу та пришвидшити забезпечення військових необхідними ресурсами. Розширення податкових пільг для благодійної допомоги стало важливим інструментом підтримки армії, переселенців, постраждалих від війни та волонтерських ініціатив. Це рішення мало низку позитивних наслідків для суспільства, бізнесу та економіки. Збільшення обсягів благодійної допомоги. Податкові стимули заохотили підприємства та громадян активніше долучатися до благодійності. Зросли обсяги пожертв для Збройних Сил України, медичних закладів, гуманітарних ініціатив та відбудови інфраструктури. Спрощення роботи волонтерів та благодійних організацій. Завдяки податковим пільгам стало простіше залучати ресурси від бізнесу та громадян. Зменшилася бюрократична тяганина та фінансові витрати на адміністрування допомоги. Підтримка бізнесу та громадян, які допомагають. Компанії, що надавали благодійну допомогу, могли включати її до витрат, що знижувало їхнє податкове навантаження.

Це допомогло бізнесу підтримувати соціальну відповідальність без значного фінансового тиску. Підвищення соціальної згуртованості

Державна підтримка благодійності сприяла єдності суспільства та зміцненню культури взаємодопомоги.

Громадяни та компанії відчували більше мотивації допомагати, розуміючи, що держава підтримує такі ініціативи. Покращення матеріального забезпечення

військових та переселенців. Завдяки податковим пільгам значно збільшилися поставки амуніції, транспорту, ліків та інших необхідних речей для ЗСУ.

ВПО (вимушені переселенці) та постраждалі регіони отримали більше гуманітарної допомоги. Полегшення міжнародної допомоги

Іноземні організації та донори могли надавати більше підтримки без значного податкового навантаження.

Це сприяло залученню іноземного бізнесу та благодійних фондів до допомоги Україні. Стимулювання економічної активності збільшення благодійних витрат підтримувало українських виробників (наприклад, бронежилетів, продуктів харчування, медикаментів).

Кошти, що раніше могли йти на податки, використовувалися для закупівель товарів та послуг у межах благодійності, що підтримувало економіку. Прозорість і контроль над благодійними коштами Податкові пільги стимулювали офіційну реєстрацію благодійних ініціатив, що зменшувало ризики шахрайства.

Бізнесу стало вигідніше допомагати офіційно, ніж робити це через неофіційні канали. Розширення податкових пільг для благодійної допомоги значно збільшило потік ресурсів на підтримку армії, цивільного населення та гуманітарних ініціатив. Це допомогло бізнесу та громадянам ефективніше долучатися до допомоги, зменшило податковий тиск на благодійників і сприяло соціальній згуртованості.

Позитивні наслідки розширення та уточнення норм щодо зупинення строків на час війни. Розширення та уточнення норм щодо зупинення строків під час воєнного стану стало важливим механізмом захисту прав громадян, бізнесу та державних інституцій. Це рішення мало низку позитивних наслідків для правової системи, економіки та соціальної стабільності.

Захист прав громадян і бізнесу зупинення строків для податкових, судових, адміністративних та інших процедур запобігло порушенню прав осіб, які фізично не могли виконати свої зобов'язання через війну[17].

Громадяни та підприємства отримали більше часу для вирішення юридичних питань без загрози санкцій. Запобігання необґрунтованим штрафам і санкціям
В умовах бойових дій багато людей втратили доступ до банків, держустанов та судів, що унеможливлювало подання звітності, сплату податків чи виконання судових рішень.

Завдяки зупиненню строків підприємства та громадяни уникли несправедливих штрафів за прострочені зобов'язання. Полегшення ведення бізнесу

Підприємці отримали додатковий час для виконання зобов'язань перед контрагентами та державними органами.

Це дозволило компаніям зберегти діяльність, уникнути штрафних санкцій та поступово адаптуватися до нових умов. Гарантії для судового захисту

Громадяни, які були змушені евакуюватися або перебували в окупації, не втратили можливості подати позови, апеляції та скарги через прострочені строки.

Це забезпечило доступ до правосуддя та запобігло масовому порушенню прав громадян. Адаптація державної системи до воєнних умов

Зміна строків у податкових, адміністративних і судових процедурах дозволила державним органам ефективніше адаптувати свою роботу до умов війни.

Це зменшило навантаження на судову та податкову систему, яка працювала в умовах кадрового дефіциту та руйнування інфраструктури. Підтримка громадян, які перебували в окупації або на лінії фронту

Для людей, які були в зоні бойових дій, зупинення строків стало критичним рішенням, що дозволило їм зберегти майнові та юридичні права.

Це особливо важливо для питань кредитів, податків, судових справ та інших юридичних зобов'язань. Зменшення ризику банкрутств і фінансових проблем

Багато компаній, які постраждали від війни, отримали шанс відновити діяльність без ризику автоматичного визнання банкрутства через прострочення виплат чи звітності.

Це сприяло збереженню робочих місць та економічної активності. Прозорість та передбачуваність правової системи

Чіткі норми щодо зупинення строків дали зрозумілі механізми роботи як бізнесу, так і державним органам[18]. Це запобігло хаосу та неузгодженості в юридичних процесах. Розширення та уточнення норм щодо зупинення строків під час війни стало важливим рішенням для захисту прав громадян, бізнесу та держави. Воно допомогло уникнути необґрунтованих санкцій, зберегти доступ до правосуддя, запобігти фінансовим кризам та забезпечити стабільність правової системи в умовах війни.

Запровадження особливого режиму роботи податкових органів під час воєнного стану стало важливим кроком для підтримки бізнесу, громадян та наповнення бюджету. Це рішення мало низку позитивних наслідків для економіки, підприємництва та державних фінансів. Гнучкість у виконанні податкових зобов'язань. Підприємці отримали можливість подавати звітність та сплачувати податки з урахуванням воєнних реалій. Відстрочки та спрощення процедур дозволили бізнесу уникнути штрафів та санкцій за несвоєчасне виконання податкових зобов'язань. Підтримка бізнесу та економіки, спрощені податкові процедури дозволили підприємствам продовжити роботу, зберегти робочі місця та забезпечити оборонні потреби країни. Державні органи сфокусувалися на підтримці економічної активності, а не на жорсткому контролі та санкціях. Оптимізація перевірок та контролю фіскальні органи зосередилися на перевірках критично важливих секторів (наприклад, митного контролю), що допомогло уникнути надмірного адміністративного тиску на бізнес. Зменшення кількості планових перевірок дозволило підприємствам працювати в умовах нестабільності. Забезпечення стабільного наповнення бюджету. Попри воєнні виклики, податкові органи забезпечили збір коштів, необхідних для фінансування армії, соціальних програм та відбудови країни[20]. Гнучкі умови сплати податків дозволили підприємствам продовжувати діяльність, що забезпечило надходження до бюджету. Спрощення процедур для платників податків. Запровадження

електронних сервісів та дистанційної взаємодії спростило комунікацію між бізнесом і податковими органами. Скорочення бюрократії дозволило підприємцям швидше вирішувати податкові питання.

Фокус на стратегічних галузях податкові органи адаптували свою роботу до потреб воєнного часу, зосередившись на підтримці критичних галузей (оборона, логістика, енергетика, агросектор). Це допомогло зменшити податковий тиск на підприємства, які безпосередньо підтримують економіку та армію. Можливість добровільного виконання податкових зобов'язань

Для підприємств, які не могли вчасно сплачувати податки через бойові дії, була надана можливість зробити це пізніше без санкцій. Це запобігло масовим штрафам та закриттю бізнесів, що могло б негативно вплинути на економіку.

Прозорість та прогнозованість податкової політики. Чітке визначення особливостей роботи податкових органів дозволило бізнесу краще планувати свою діяльність. Підприємці отримали зрозумілі правила гри, що зменшило невизначеність та паніку на ринку. Визначення особливих умов роботи податкових органів під час війни сприяло збереженню економічної активності, підтримці бізнесу та стабільному наповненню бюджету. Це рішення дозволило уникнути надмірного тиску на підприємства, спростити взаємодію з державними органами та забезпечити ефективний контроль над податковими процесами в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1 Прогноз змін у податковій політиці в контексті євроінтеграції

Євроінтеграційні процеси передбачають адаптацію національного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Важливою сферою таких змін є податкова політика, оскільки вона впливає на економічний розвиток, інвестиційну привабливість країни та соціально-економічний добробут громадян. У даній доповіді розглянуто ключові напрями реформування податкової системи України в контексті євроінтеграції, їхні можливі наслідки та перспективи. Гармонізація податкового законодавства з нормами ЄС.

Однією з головних вимог ЄС є приведення податкового законодавства України у відповідність до Директив та Регламентів Євросоюзу. Це включає:

Податок на додану вартість (ПДВ): передбачається впровадження європейських стандартів адміністрування ПДВ, що дозволить зменшити рівень ухилення від оподаткування та покращити відшкодування податку.

Акцизний податок: очікується підвищення ставок акцизів на тютюнові вироби, алкоголь і паливо до рівня, визначеного в Директивах ЄС.

Оподаткування прибутку підприємств: можливі зміни у підходах до оподаткування транснаціональних корпорацій та впровадження механізмів запобігання ухиленню від сплати податків[21].

Боротьба з ухиленням від оподаткування та офшорами - ЄС активно бореться з ухиленням від сплати податків та використанням офшорних схем. Україна має імплементувати: Правила BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), які передбачають прозоре декларування доходів та автоматичний обмін податковою інформацією. Посилення контролю за трансфертним ціноутворенням, що зменшить можливості для виведення прибутків у низькоподаткові юрисдикції.

Прогноз змін у податковій політиці в контексті євроінтеграції. Гармонізація податкового законодавства з нормами ЄС Адаптація податкового кодексу до Директив ЄС щодо оподаткування прибутку, ПДВ, акцизних зборів та митних

правил. Спрощення податкових процедур відповідно до стандартів ЄС. Запровадження механізмів автоматичного обміну податковою інформацією з країнами-членами ЄС. Реформа податку на додану вартість (ПДВ). Уніфікація ставки ПДВ та її адаптація до мінімальних стандартів ЄС (15%). Запровадження єдиних правил для електронної комерції та транскордонних операцій. Усунення пільгових режимів, що не відповідають європейським нормам. Оподаткування прибутку підприємств. Впровадження принципів BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) для запобігання ухиленню від сплати податків. Посилення контролю за трансфертним ціноутворенням. Перехід до європейської моделі визначення податкової бази підприємств.

Акцизна політика та екологічні податки, підвищення ставок акцизного збору на тютюнові та алкогольні вироби до рівня ЄС. Введення «зелених» податків на викиди CO₂ та використання пластику.

Гармонізація митних платежів для енергетичних товарів.

Податкова прозорість та адміністрування. Впровадження електронного документообігу та автоматизації податкових перевірок. Покращення податкового комплаєнсу та боротьба з ухиленням від сплати податків. Посилення співпраці з європейськими податковими органами у сфері фінансового моніторингу. Реформа місцевого оподаткування. Децентралізація частини податкових надходжень для посилення фінансової спроможності регіонів. Адаптація місцевих податків до європейських стандартів. Створення механізмів підтримки малого та середнього бізнесу через податкові стимули. Митна політика та боротьба з тіньовою економікою. Спрощення митних процедур у рамках Угоди про асоціацію з ЄС.

Посилення заходів щодо боротьби з контрабандою та корупцією на митниці.

Інтеграція у європейську митну інформаційну систему.

Очікувані зміни у податковій політиці сприятимуть залученню іноземних інвестицій, зменшенню податкових зловживань та підвищенню прозорості податкової системи, що є важливим кроком на шляху до повноправного членства в ЄС.

Діджиталізація податкових процедур Євроінтеграція сприяє впровадженню цифрових технологій у податковій сфері. Основні напрями включають:

Автоматизацію адміністрування податків через електронні сервіси.

Використання Big Data для аналізу податкових ризиків. Посилення електронного документообігу та інтеграцію з європейськими базами даних.

Вплив на бізнес та громадян очікується, що зміни у податковій політиці матимуть як позитивні, так і негативні наслідки[22]:

-Переваги: зростання довіри інвесторів, покращення бізнес-клімату, спрощення податкових процедур.

-Виклики: можливе зростання податкового навантаження на окремі галузі та необхідність додаткових витрат на адаптацію до нових стандартів.

Реформування податкової системи України в контексті Євроінтеграції є неминучим процесом, що має на меті підвищення ефективності податкового адміністрування, зменшення тіньової економіки та стимулювання економічного зростання. Важливою умовою успішної імплементації змін є комплексний підхід, що враховує як вимоги ЄС, так і особливості української економіки.

3.2 Впровадження цифрових технологій у податковій сфері

У сучасному світі цифровізація зачіпає всі сфери життя, і податкова система не є винятком. Впровадження цифрових технологій у податковій сфері є одним із ключових напрямів розвитку державного управління, що сприяє підвищенню ефективності збору податків, зменшенню бюрократичних процедур та зниженню рівня корупції. Одним із головних аспектів цифровізації у податковій сфері є використання електронного документообігу. Запровадження електронних декларацій дозволяє скоротити час на подання звітності, зменшити ймовірність помилок та спростити взаємодію між платниками податків і податковими органами. Крім того, цифрові платформи надають можливість автоматизованого аналізу даних, що підвищує прозорість

податкових операцій. Ще одним важливим кроком є впровадження технологій штучного інтелекту та великих даних у процес адміністрування податків. Аналізуючи великі обсяги інформації, податкові служби можуть ефективніше виявляти порушення та ухилення від сплати податків. Завдяки цьому зменшується ризик недоотримання державного бюджету. Блокчейн-технології також знаходять застосування у податковій сфері. Вони забезпечують незмінність записів та підвищують рівень довіри до податкової системи. Наприклад, використання блокчейну може допомогти в автоматизації процесу сплати податків та верифікації фінансових операцій, що значно знижує можливості для шахрайства. Суттєві зміни відбуваються й у сфері обслуговування платників податків. Впровадження чат-ботів та онлайн-консультацій дозволяє громадянам швидше отримувати необхідну інформацію та підтримку. Це сприяє підвищенню рівня податкової грамотності та зменшенню кількості помилок у звітності. Однак, попри всі переваги цифровізації, існують і певні виклики. Одним із головних є забезпечення кібербезпеки та захисту персональних даних. Також важливою залишається проблема цифрової нерівності, адже не всі платники податків мають рівний доступ до інтернету та цифрових інструментів. Таким чином, впровадження цифрових технологій у податковій сфері є необхідним кроком до підвищення ефективності державного управління. Незважаючи на певні труднощі, використання сучасних технологій сприяє створенню прозорої, зручної та ефективної податкової системи, що відповідає вимогам сучасного цифрового світу. Однак, попри всі переваги цифровізації, існують і певні виклики. Одним із головних є забезпечення кібербезпеки та захисту персональних даних. Також важливою залишається проблема цифрової нерівності, адже не всі платники податків мають рівний доступ до інтернету та цифрових інструментів. Ще одним викликом є необхідність адаптації законодавства до нових реалій. Державні органи мають розробляти нормативно-правову базу, яка регулюватиме використання цифрових технологій у податковій сфері та забезпечуватиме їх відповідність

міжнародним стандартам. Це включає визначення правил щодо криптовалют, електронного оподаткування та обміну податковою інформацією між країнами. Крім того, важливим аспектом цифровізації є підготовка кваліфікованих кадрів. Державним установам необхідно інвестувати в навчання податкових інспекторів та спеціалістів з інформаційних технологій, щоб забезпечити ефективне впровадження цифрових рішень. Таким чином, впровадження цифрових технологій у податковій сфері є необхідним кроком до підвищення ефективності державного управління. Незважаючи на певні труднощі, використання сучасних технологій сприяє створенню прозорої, зручної та ефективної податкової системи, що відповідає вимогам сучасного цифрового світу. Подальший розвиток цієї сфери має базуватися на вдосконаленні правових норм, інвестуванні в освіту та кібербезпеку, а також розширенні міжнародного співробітництва у сфері податкового адміністрування.

ВИСНОВОК

Податкова система України є важливим елементом державного управління, який впливає на економічну стабільність та розвиток країни. В ході дослідження було проаналізовано її структуру, види податків та зборів, а також організацію податкових органів. Встановлено, що податкова система України складається з загальнодержавних та місцевих податків, що забезпечують фінансування як центрального, так і місцевих бюджетів.

Проведений аналіз показав наявність певних проблем у функціонуванні податкової системи, зокрема складність адміністрування та низький рівень податкової культури. Запропоновані шляхи вирішення включають реформування системи оподаткування, спрямоване на спрощення процедур та зниження податкового тиску, що сприятиме розвитку бізнесу та збільшенню надходжень до бюджету.

першому розділі роботи були окреслені базові поняття, принципи та структура податкової системи, що надало фундамент для подальшого аналізу.

Другий розділ був присвячений аналізу поточних проблем податкової системи, де визначено основні виклики, з якими стикається Україна, такі як тіньова економіка, складність адміністрування податків та низька ефективність податкових реформ. Окрему увагу було приділено доцільності податкових реформ під час військового стану та їх впливу на стабільність економіки. Було підкреслено, що хоча війна вносить значні корективи в економічну політику, реформи є необхідними для посилення фінансової стійкості та економічного відновлення.

Третій розділ сфокусувався на перспективах розвитку податкової системи України в контексті євроінтеграції та глобальних тенденцій. Прогнозується, що уніфікація з європейськими стандартами вимагатиме суттєвих змін у податковому законодавстві. Також розглядалася важливість впровадження цифрових технологій у податковій сфері, що сприятиме прозорості,

зменшенню адміністративного навантаження та підвищенню ефективності податкового контролю.

Особлива увага приділена питанням реформування податкової системи в умовах військового стану. Встановлено, що реформи в цей період мають враховувати поточні економічні та соціальні виклики, сприяти підтримці економіки та забезпечувати фінансування потреб оборони.

Аналіз перспектив розвитку податкової системи України показав, що євроінтеграційні процеси відкривають нові можливості для покращення податкової політики, зокрема гармонізацію з європейськими стандартами. Крім того, впровадження цифрових технологій дозволить підвищити ефективність адміністрування податків та зменшити корупційні ризики.

Таким чином, комплексний підхід до реформування та розвитку податкової системи України забезпечить її стабільність, сприятиме економічному зростанню та підвищенню добробуту громадян. Отже, податкова система України перебуває на шляху суттєвих змін, спрямованих на покращення адміністрування, підвищення довіри платників податків та інтеграцію з європейськими структурами. Успішна реалізація реформ та адаптація до сучасних викликів стане запорукою стійкого економічного зростання та соціального благополуччя.

СПИМОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Закон України «Про державний бюджет України»: щорічний закон (останні редакції) // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
5. Офіційний сайт Державної податкової служби України // ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України // Мінфін України. URL: <https://mof.gov.ua>.
7. Державна служба статистики України: статистичні дані // Держстат України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>.
8. Європейська Бізнес Асоціація: звіти та дослідження // ЕБА. URL: <https://eba.com.ua>.
9. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України. Київ: Центр учбової літератури, 2020.
10. Бюджетний моніторинг «Аналіз фіскальної політики України»: публікації Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: <https://ibser.org.ua>.
11. Система податкових органів. Податкові адміністрації і податкові інспекції. Податкова міліція // URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16203/>
12. Українська бюрократія: концептуальні засади і особливості функціонування // URL: <http://securities.usmdi.org/?p=22&n=98&s=1031>

13. Національна стратегія доходів до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р) // URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716
14. Степаненко В.В., Лісовська Н.В. Державний борг України: сучасний стан і ризики. Львівський науковий вісник. 2021. № 11.
15. Євгеній Даниленко, партнер, адвокат, к.ю.н. АО «ЛІЕТРАДО» Огляд кардинальних податкових змін, покликаних підтримати економіку в умовах воєнного стану // URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/210071_top-10-podatkovikh-zmn-na-perod-vonnogo-chasu
16. Ukraine imposes first wartime tax hikes to fight Russian invasion: Закон України від 28.11.2024 р. №3050-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-imposes-first-wartime-tax-hikes-fight-russian-invasion-2024-11-28/>
17. Перебіг позовної давності, визначений Цивільним кодексом, зупиниться на строк дії воєнного стану: Закон України від 12.01.2023 р. №2829-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/287301-techenie-iskovoy-davnosti-opredelennoe-grazhdanskim-kodeksom-ostanovitsya-na-srok-deystviya-voennogo-polozheniya-kogda-vstupyat-v-silu-izmeneniya>
18. Зупинення строків виконання зобов'язань під час воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. №2120-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20>
19. Податкові пільги для благодійної допомоги під час воєнного стану: Закон України від 05.04.2022 р. №2173-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20>
20. Чи може роботодавець відтерміновувати виплату зарплатні під час воєнного стану: Роз'яснення Міністерства економіки України від 10.01.2025 р. // Офіційний вебсайт Міністерства економіки України. URL: <https://glavcom.ua/economics/personal-money/chi-mozhe-robotodavets-vidterminovuvati-viplatu-zarplatni-pid-chas-vojennoho-stanu-1041409.html>
21. Директива Ради ЄС 2006/112/ЄС від 28.11.2006 р. про спільну систему податку на додану вартість. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0112>.

22. OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS. URL:
<https://www.oecd.org/tax/beps/>.

ДОДАТКИ

Таблиця 1

Різниця між ПДФО та військовим збором

Характеристика	ПДФО	Військовий збір
Мета збору	Соціальні потреби, наповнення місцевих бюджетів	Фінансування оборони держави
Ставка	Основна – 18%	Фіксована – 1,5%
Об'єкт оподаткування	Доходи фізичних осіб	Ті ж самі доходи
Пільги	Передбачені для окремих категорій	Не передбачені

Таблиця 2

Динаміка ПДВ в 2018-2022 р.р

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
ПДВ	374 508,2	378 690,2	400 600,1	536 489,2	467 001
%	31,62%	29,36%	29,1%	32,27%	21,26%